

Noreg og útnorður- londini mugu nú standa saman

Oddagrein

NORSKA fólkaatkvøðan gjørdist ein stórsigur fyri tey mongu, sum halda tað vera skeivt at verða innlimað í stóra ES-felagsskapin. Hóast talan í stóran mun var um vinnuligar spurningar, so var fólkaatkvøðan so sanniliga eisini ein spurningur um hugburð - um demokrati - um sjálvsavgerðarrætt. Mangir norðmenn atkvøddu nei, tí at teir halda ikki ES vera demokratiskt og menniskjansligt nokk. Tískil var úrslitið eisini ein sigur fyri demokratið. ES er ikki demokratiskt nokk.

FYRI Føroyar er úrslitið gott. Tað ger, at vit fáa eitt skotbrá at fáa betri viðurskipti við ES. Var Noreg farið upp í ES á nýggjársinum, so hevði tað kunnað fingið rættliga álvarsliðar fylgjur fyri føroyskan fiskaútflutning. Tað verður vónandi lættari hjá føroyingum at hava við norðmenn at gera í fiskivinnusamráðingunum enn at skula samráðast við ES. Tað er ein styrki fyri okkum, at okkara størstu kappingarneyti er uttan fyri ES. Vit vilja appellera til norðmenn um at vísa smátjóðunum í Norðuratlantshavi størri ans og royndir at virka saman við hesum londum.

HVUSSU verður við norðurlenska samarbeiðinum nú tvey norðurlond fara upp í og eitt sigur neitil ES eru tað helst mong, sum spyrja. Tað eru tey, sum halda, at tað at Svøríki fer upp í ES, fer ikki at hava nakra ringa ávirkan á norðurlenska samstarvið. Prátið um at Noreg, Føroyar, Ísland og Grønland verða isolerað, nú hesi lond standa uttan fyri ES er møsn. Saman eiga vit ómetaliga stórt ríkidømi í fiskinum og í oljuni. Hetta eru júst tvær vørur, sum ES í framtíðini kemur at hava størri og størri tørv á. Norska neið er stór avbjóðing til londini í Norðuratlantshavi. Tað krevur av okkum, at vit standa saman heldur enn at stríðast hvør móti øðrum.

Sosialurín

Rættin til at velja fosturtøku

Í seinastuni hevur kjak aftur stungið seg upp um tvey evni, sum eru av serligum áhuga fyri kvinnur: javnstøðulógin og rætturin til (fría) fosturtøku. Grundgevingarnar fyri at avtaka javnstøðulógina hava verið, at vit hava javnstøðu. Men innan tey ymsu samfelagsøkini er ofta ilt at fáa eyga á tað sokallaðu javnstøðuna.

Á lótingsvalinum 7. juli hendi tað gleðiliga, at fimm kvinnur vórðu valdar á ting, og hóast enn er langt á mál - t.v.s. eitt javnt býti millum kynini - so má hetta sigast at vera eitt stig á rættari leið, og eitt stórt framstíg í mun til undanfarin val. Men í mun til samlaða tingmannabýtið er støðan framvegis syndarlig! Í lótinginum sita heili 27 mannfólk og bert 5 kvinnur, og viðvíkjandi landsstýrismanningini, so er støðan uppafur verri - har eru heili 7 mannfólk, men ongur kvinnur.

Tað við við øðrum orðum siga, at á teimum økjum, har tær týðandi avgerðir verða tiknar, verða hesar í alstóran mun tiknar av monnum, men tær eru galdandi fyri øll. Tað er av alstórum týðningi, at eisini kvinnur gerast meira politiskt

virknar, tí bert soleiðis fæst ávirkan á tann gerandisdagin og tað umhvørvið, ein er partur av. Tað er umráðandi at flest mógulig sjónarmið er umboðað á teimum stöðum, har fyrirteytingar fyrir gongdini í og menningini av samfelagnum verða skaptar.

Tað hevur týðning at fáa umboð á ting, sum eisini kunnu verja kvinnupolitisk sjónarmið, og er hetta neyðugt nú tað visir seg, at tað eru flokkar á tingi, sum ikki virða (vunnin) rættindi hjá kvinnum.

Sum dømi um hetta er uppskotið um at avtaka javnstøðulógina og spurningurin um fosturtøku, sum enn tá komu við í fyrsta samgonguskjalið. Tað skuldi sostatt gerast uppafur torførari hjá kvinnum at fáa fosturtøku.

Í jakinum hevur verið frammi, at kvinnuni, í staðin fyri fosturtøku, skal standa í boði at fáa sálarliga og figgarliga hjálp, meðan hon er við barn. Men tað sær ikki út til, at hugsað verður um, at barnið eisini hevur eitt liv eftir føðing. Tað er ikki nóg mikið at tryggja figgarliga hjálp undir barnsburði. Tað fæddu barnið hevur eisini rætt til ein tryggan og menn-

andi uppvøkstur.

Tað eru nógv og ymsk sjónarmið knýtt at spurninginum um fría fosturtøku, og tí er hann ikki so einfaldur at taka støðu til. Vanliga tá kjakast verður um fosturtøku, verður hetta gjørt út frá religiøsum sjónarmiðum, meðan aðrar umstøður als ikki verða tiknar við. Her verður hugsað um aldur á kvinnuni, sosialar umstøður, ynski um ikki at fáa (fleiri) børn osfr.

Fosturtøkur eru ikki nakað nýtt fyrirbrigdi, men hava verið framdar til allar tíðir. Tí líka mikið hvussu lógin er orðað, so eru tað kvinnur, ið av ymsum orsökum ikki ynskja at seta barnið í verðina. Fyri hesar kvinnur er tað av alstórum týðningi, at fosturtøkur verða framdar undir tryggum umstøðum fyrir at tryggja heilsuna hjá teimum.

Lógin, sum framvegis er galdandi í Føroyum, stavar frá 1959. Sostatt var ein súkur meiriluti av teimum kvinnum, sum í dag eru í burðardýggum aldri, als ikki fæddar, tá lógin var samtykt. Umframt hetta, so eru bæði tíðirnar og umstøðurnar - bæði sum heild og hjá kvinnum - nógv broyttar hesi 35 árin.

Henda lóg setur tær

Sjónarmið

kvinnur, sum ynskja fosturtøku, í eina ringa støðu: antin skulu kvinnurnar siga seg vera sálarliga sjúkar, ella skulu tær kriminaliserast, bert tí tær ynskja at taka eina avgerð, sum fyrst og fremst viðkemur teimum sjálvum.

Rætturin til fría fosturtøku er ikki bara ein spurningur um fosturtøku ella ikki, men fyrst og fremst ein spurningur um at hava avgerðarrættin yvir egnum lívi og kroppi - sum eisini skuldi verða ein sjálvsagdur rættur!

Lógin um fosturtøku, sum er galdandi í Føroyum í dag, er so mann-minkandi og kvinnukúgandi, at vit als ikki kunnu góðtaka tað longur! Ístaðin eiga vit at fáa eina lóg, sum gevur kvinnum móguleika fyrir sjálvar at velja ímillum at fáa barnið ella ikki. Vit eiga við øðrum orðum at fáa eina lóg, sum gevur øllum kvinnum rætt til fría fosturtøku!

Aalborg 25.11.1994
Katrin Gaard

Næstan liðug at grava út

Í Hovi er arbeiðið byrjað at byggja bygðarhús, sum verður bygt, so hvørt sum ráðini verða

Fyri góðari viku síðan varð farið at grava út fyrir bygðarhúsi í Hovi.

Húsið skal standa í nýggja býlinginum í Trøðini, har allar tær ungu familjurnar búgva.

Arbeiðið gongur væl, og fyrst dagin verður liðugt at grava út fyrir húsinum og planera.

Tað eru sjeið ár síðan, tey stovnaðu Bygðarhúsfelagið Hov, og nú helt felagið seg til at byrja.

Bygðarhúsið verður ikki nøkur stórslegin borg. Tað verður í einari hædd.

Vit ætla at gera húsið so bíligt sum gjørligt, og tað mesta arbeiðið verður gjørt sjálvboðið, sigur Hildur Gunnarsdóttir, skrivari og kassameistari í Bygðarhúsfelagnum Hov.

Útgravingin og planeringin varð tó boðin út, tí til tað arbeiðið var neyðugt at brúka maskinur og bilar. Tað bleiv ikki so dýrt, tí felagið fekk eitt gott tilbøð.

Ætlanin er at stoppa næsta summer. Tað arbeiðið fer bygðarfólkikið sjálf at gera.

Vit fara at byggja húsið, so hvørt sum vit hava ráð til tað, tí einki lán skal takast, sigur Hildur.

Felagið hevur fingið játtan stúðul frá landinum, og tekingin er góðikin av Brunaumsjónini.

Kommununi væntar felagið sær ikki stúðul frá, tí kommunan er so hart fyrispent figgarliga. Fólkatalið er eisini minkað nógv. Nú

eru tey bara 156.
Tey vænta eisini sjálf at

Bygðarhúsið skal byggjast í nýggja býlinginum í bygdini (Mynd: Rógvi Johansen)

randi